

De wijk

die werkt

D66

Inhoudsopgave

Inleiding	4
1. Onderwijs	6
2. Werk	16
3. Wonen	24
4. Veiligheid	30
5. Gezondheidszorg	38
D66 en de wijken	45
Colofon	46

Inleiding

Bewoners van een wijk mogen dan dikwijls een verschillende afkomst of sociale achtergrond hebben, in de kern koesteren ze dezelfde wens: een voorspoedig en gelukkig leven opbouwen. Maar als je opgroeit in een gezin met werkloze ouders, tobt met financiële problemen, taalachterstanden of gezondheidsproblemen, is dat bepaald geen vanzelfsprekendheid. Sterker nog: door een concentratie van dit soort problemen worden buurten er niet aangenamer op. Problemen lijken soms onoplosbaar, mensen vervreemden van hun burens en wantrouwen elkaar.

In plaats van daarin te berusten, of te vervallen in stemmingmakerij, kiest D66 voor een beleid dat mensen bij de samenleving wil betrekken. Wij willen dat er voortdurende golfslagen van kansen door de wijk spoelen. Beter onderwijs, dat achterstanden op tijd signaleert én wegneemt. Beter arbeidsmogelijkheden, door bij- en omscholing. Voluit ruimte voor kleine ondernemers. Door mensen de kans te geven – en soms te verplichten – mee te doen pakken we problemen van vervreemding en uitzichtloosheid bij de wortel aan.

En ja, als je voor overlast of problemen zorgt, dan gelden in onze rechtstaat voor iedereen dezelfde regels, ongeacht etnische, religieuze of culturele achtergrond. Of het nu gaat om overlast in trams, in wijken of geweld tegen ambulancebroeders, vrouwen en homo's.

Momenteel beperkt het wijkenbeleid zich tot veertig wijken in achttien gemeenten. Maar Nederland telt bijna tweehonderd wijken die extra aandacht nodig hebben. Sociaal-liberalen hebben een lange geschiedenis met het wijkenbeleid. Wij zijn de grondleggers van het grotestedenbeleid. Voor de Tweede Wereld oorlog maakten vrijzinnige politici als Van Houten en Treub werk van stadsvernieuwing, en de afgelopen decennia hebben D66-ers als Jacob Kohnstamm en Roger van Boxtel zich, zowel lokaal als nationaal, hard gemaakt voor het wijkenbeleid.

Dat sociaal-liberale geluid is hard nodig. Zowel de woningmarkt, de zorg als het onderwijs hebben vaak te maken met ingesleten patronen, vastgeroeste standpunten en deelbelangen. D66-ers zijn in staat die te doorbreken en hanteren daarbij een belangrijke maatstaf: wij beoordelen mensen als individu. We willen mensen niet naamloos optellen bij een 'groep' waartoe ze zouden behoren. Dat doet onrecht aan de unieke eigenschappen van ieder mens.

De komende jaren zal er veel bezuinigd moeten worden, zowel landelijk als lokaal. Voor D66 is het van belang dat kiezers weten waar ze op

kunnen rekenen. Wij willen bezuinigen op ineffectieve re-integratiegelden en op onnodige bureaucratie. We zullen ook scherpe keuzes moeten maken in het welzijnswerk; niet alle eigen initiatieven kan de overheid blijven subsidiëren. Daar staat tegenover dat we niet willen bezuinigen op onderwijs. Dat vormt voor mensen immers de basis om zich te ontwikkelen. We willen meer ruimte geven aan ondernemerschap, de huizenmarkt openbreken, zorg toegankelijker maken en de landelijke bezuinigingen op de politie terugdraaien.

Maatwerk is daarbij het toverwoord. Gelukkig werken lokale D66-ers nauw samen met de Eerste en Tweede Kamerfracties om plannen te maken die mensen kunnen activeren, in een veilige, schone en prikkelende omgeving. In dit boekje zijn een aantal initiatieven en voorstellen verzameld van D66-ers door heel Nederland. Van onze Kamerfractie in Den Haag, van Maastricht tot Leeuwarden, van Nijmegen tot Amsterdam. Allemaal bedoeld om de wijken te laten werken

Alexander Pechtold

1. Onderwijs

Goed onderwijs is cruciaal om ieders individuele mogelijkheden te stimuleren en te ontwikkelen. De kansen van een kind moeten niet afhangen van de buurt waar het vandaan komt. Op school ontmoeten kinderen elkaar en leren zij omgaan met verschillende achtergronden en talenten. Daarnaast hebben we goedopgeleide jongeren hard nodig voor een sterke economie. D66 staat voor een leven lang leren, waarbij ook volwassenen steeds de mogelijkheid hebben zich bij en om te scholen of taalachterstanden in te halen. D66 wil kleinschalig onderwijs met kleine klassen waar leerlingen persoonlijke aandacht krijgen. Leerlingen, ouders en leraren moeten zich betrokken voelen bij hun school.

Meer brede scholen

Een brede school is een school waar alle voorzieningen voor de jeugd en hun ouders onder één dak vallen. Het biedt kinderen een totaalpakket aan ontwikkelingsmogelijkheden. Kinderopvang, voorschoolse educatie, sport, cultuur en naschoolse opvang moeten samen met het normale onderwijs worden aangeboden. Op die manier kunnen ook ouders actief blijven op de arbeidsmarkt. D66 wil dat gemeenten en onderwijsinstellingen meer brede scholen aanbieden. Daarvoor moeten gemeenten hun huisvestingsbudget inzetten en de verschillende partijen bij elkaar brengen.

Brede scholen

Henk Pijlman, voormalig D66-wethouder onderwijs in Groningen en bedenker van het 'Brede School'-concept in Nederland: "Brede scholen zijn op veel plekken al succesvol opgezet. Dit kan echter nog beter. Er moeten doorlopende leerlijnen zijn, zowel binnen als buiten de klas. We moeten ieder kind maatwerk bieden, zodat talenten zich kunnen ontwikkelen. Als er goed wordt samengewerkt, kunnen achterstanden eerder worden opgemerkt en aangepakt. Voorwaarde is wel dat scholen minder hoeven te worstelen met bureaucratische rompslomp. Zonde van de tijd."

Ouders doen mee

Ouders blijven de eerst verantwoordelijke voor het kind, niet de school. Scholen mogen van ouders verlangen dat zij betrokken zijn bij het wel en wee van hun kind. D66 wil de betrokkenheid van ouders bevorderen door scholen lokaal concrete afspraken met ouders te laten maken over bijvoorbeeld het door ouders zelf afhalen van het rapport, over het betrekken van hen bij schoolactiviteiten of over voorlichting over gezondheid via de GG&GD en de schoolarts.

Onderwijs vanaf 2 jaar

Hoe eerder kinderen naar school gaan, hoe minder groot de kans dat ze met een taalachterstand aan de basisschool beginnen. Vanaf 2 jaar moet

het mogelijk zijn om voorschoolse educatie te krijgen gericht op taalonderwijs. Het peuteronderwijs en de basisschool moeten worden geïntegreerd.

Tegengaan segregatie in het onderwijs

De discussie over 'zwarte' of 'witte' scholen raakt niet de kern van het probleem. Niet de kleur is het probleem, maar het feit dat sommige scholen zeer zwak zijn, slecht gemanaged worden, te veel onbevoegde leraren voor de klas hebben staan en een zware oververtegenwoordiging hebben van kinderen uit kansarmere gezinnen. Dit wordt vaak versterkt doordat de wijk waar de school staat niet divers is wat betreft opleiding- en inkomensniveau. De problemen stapelen zich op en juist de kwetsbaarste leerlingen zijn hiervan de dupe. D66 berust hier niet in.

- Ouders moeten hun kinderen nu soms al als baby aanmelden voor een school. D66 wil een vast aanmeldmoment, zodat iedereen een gelijke kans heeft op een plaats op de school naar keuze.
- D66 wil dat alle ouders bewust een keuze kunnen maken voor de beste school voor hun kinderen. Gemeenten moeten ouders wijzen op het belang van een goede schoolkeuze en de verschillen in kwaliteit tussen scholen inzichtelijk maken.
- D66 wil dat de kwaliteit en mate van achterstand van scholen maatgevend zijn bij de verdeling van gelden, niet de vraag of een school openbaar of 'bijzonder' onderwijs aanbiedt. De gemeente kan dan gericht geld besteden aan de scholen die het echt nodig hebben. Gemeentebesturen moeten hierover nadere afspraken maken met scholen, vast te leggen in een convenant.
- D66 bereidt samen met andere partijen een wetsvoorstel voor dat scholen niet langer toestaat kinderen te weigeren vanwege hun geloof of achtergrond.

Tegengaan zeer zwakke scholen

D66 heeft in de Tweede Kamer een voorstel ingediend om eerder in te grijpen bij zeer zwakke scholen. Een school mag nooit langer dan één jaar het predicaat zeer zwak hebben, anders grijpt de overheid in. De school wordt onder curatele gesteld en dient een investeringsplan te schrijven.

Wegnemen taalachterstanden

Het komt te vaak voor dat kinderen de basisschool verlaten met een taalachterstand. Een taalachterstand betekent een extra drempel voor vervolgonderwijs en leidt uiteindelijk tot een moeilijke start op de arbeidsmarkt.

- Geen kind gaat van de basisschool af voor het behoorlijk kan lezen en schrijven. Desnoods blijft een leerling om die reden een extra jaar op de basisschool. Dat jaar moet er speciaal op gericht zijn om de achterstanden weg te werken.
- D66 wil basisscholen stimuleren om schakelklassen of 'kopklassen' te creëren. Deze klassen zijn specifiek gericht op het wegwerken van taalachterstanden.
- Ook in het voortgezet onderwijs moeten scholen stoomcursussen Nederlands aanbieden. In sommige gevallen moet zo'n cursus een verplicht karakter hebben, bijvoorbeeld als leerlingen door gebrekkige beheersing van de Nederlandse taal niet mee kunnen komen.
- D66 stimuleert ook de zogenaamde 'zomerscholen'. Deze blijken zeer succesvol. In de zomervakantie kunnen leerlingen er hun taalkennis bijspijkeren.
- Ook autochtone Nederlanders kunnen achterlopen in hun ontwikkeling van spreek- en schrijfvaardigheden. D66 wil dat iedereen die dit nodig heeft de kans krijgt te werken aan een betere beheersing van de Nederlandse taal.

Betere schoolgebouwen

Sommige schoolgebouwen verkeren in slechte staat. Door achterstallig onderhoud kan het binnenklimaat zo slecht zijn dat het de leerprestaties van leerlingen beïnvloedt. Dit kan zelfs gezondheidsproblemen veroorzaken. D66 wil verouderde scholen zo snel mogelijk renoveren of herbouwen. Gemeenten moeten het geld hiervoor niet oppotten, zoals nu vaak gebeurt.

Toets goed en eerlijk

Sommige leerlingen krijgen een te laag schooladvies dat niet aansluit op het werkelijke intelligentieniveau. Het gaat met name om allochtone jongeren die vanwege hun achtergrond – taalachterstand en lage opleidingsniveau ouders – pas op latere leeftijd maximaal gaan presteren. D66 is voor regelmatige toetsing van leerlingen in verschillende fasen van hun schoolcarrière, zodat leerlingen waar nodig eerder extra hulp kunnen krijgen.

Investeren in leraren

Leraren moeten opgewassen zijn tegen de uitdagingen van hun werk. Om maatwerk te kunnen leveren aan de verschillende kinderen is het van belang dat de opleiding van docenten, zowel voor het basis- als het voortgezet onderwijs, wordt verbeterd. Het omgaan met leerlingen van diverse

achtergronden en met sociale problemen vergt speciale kennis en inzet. Leraren moeten zich tijdens hun carrière eenvoudig kunnen bijscholen. Een docent die zich regelmatig bijschoolt, mag dat merken in zijn salaris.

Spijbelen

Als leerlingen spijbelen, moet de school ouders daar meteen van op de hoogte stellen per telefoon, sms, of email. Nemen de ouders geen maatregelen, dan gaat een vertegenwoordiger van de school of leerplichtambtenaar op huisbezoek om te zorgen dat het kind terug komt op school. Bij herhaling moeten instanties als de Raad voor de Kinderbescherming, Jeugdzorg en Justitie in de Buurt snel worden ingeschakeld. Soms zijn het juist ouders die hun kinderen van school houden. Daartegen moet streng worden opgetreden. De leerplichtambtenaar en het Openbaar Ministerie moeten in zulke gevallen een actief vervolgingsbeleid instellen.

Leerplicht verlengen

D66 is voorstander van een leeftijdsonafhankelijke leerplicht. Dat betekent dat eenieder, op het moment dat hij of zij geen werk heeft, verplicht is om door te leren voor een startkwalificatie. Op die manier wordt gewaarborgd dat mensen aansluiting vinden bij de arbeidsmarkt.

Leven lang leren

D66 wil de mogelijkheden om vrijwillig bij te scholen verruimen. Daarvoor is een goed en flexibel aanbod van avondonderwijs van groot belang. Juist in achterstandswijken moeten mensen voortdurend de kans hebben zich op te werken door nog een diploma te halen op een avondschool. Voor ouders moeten er aangepaste roosters, toetsmomenten en specifieke afspraken voor praktijkervaring worden gemaakt. Door een voorstel van D66 wordt dit gestimuleerd. D66 wil de maximumleeftijd voor studiefinanciering schrappen. Door leerwerkcontracten af te sluiten, maken werkgevers en werknemers afspraken over scholing van de werknemers.

Verbeteren VMBO

Het VMBO moet beter voorbereiden op het MBO. D66 steunt initiatieven waarbij VMBO en MBO intensief samenwerken, zodat deze beide onderwijsvormen beter op elkaar aansluiten. Zo kunnen VMBO leerlingen eenvoudiger doorstromen naar het MBO en wordt de kans dat leerlingen afhaken kleiner. Bij tekortschieten mogen leerlingen een jaar langer blijven en hoeven in dat jaar niet alle vakken opnieuw te doen, maar worden gericht bijgeschoold in de probleemvakken.

- Op het VMBO moet het mogelijk zijn om de studiekeuze langer uit te stellen.

Gerda Oskam, lijsttrekker D66 Utrecht: “Het VMBO is voor veel jongeren de springplank naar vervolgonderwijs. Scholen moeten kleinschaliger van opzet worden, zodat de anonimiteit wordt teruggedrongen. Daarnaast leidt een groter aanbod van sport en cultuur ertoe dat jongeren meer tijd op school kunnen en willen doorbrengen.

- D66 wil een duidelijkere scheiding tussen de basis- en kaderleerweg. Leerlingen die minder theoretisch ingesteld zijn worden opgeleid tot vakmensen. Tegelijkertijd moet aan de andere kant het niveau van de kaderleerweg worden verhoogd.
- Scholen moeten meer aandacht besteden aan begeleiding van beroepskeuze.
- De hoeveelheid examenrichtingen moet worden teruggedrongen: het VMBO kan daarbij beter aansluiten op het vervolgonderwijs.
- Voor veel beroepsopleidingen zijn geen speciale bevoegdheden meer vereist. Stimuleer dat scholen hun leraren in staat stellen deze bevoegdheden wel te behalen.
- D66 wil meer ruimte voor het voortgezet speciaal onderwijs, voor leerlingen die extra aandacht nodig hebben, en die niet terecht kunnen in het VMBO.

Meer stages

Scholen moeten een structurele band ontwikkelen met bedrijven om zo meer stageplaatsen voor de leerlingen te creëren en te kunnen garanderen. Ze kunnen stagebedrijven een verantwoordelijkheid geven in het

leerproces. Door bedrijven een deel van de toetsen te laten afnemen, creëert de school betrokkenheid bij de leerling en zijn opleiding. Ondernemingen geleid door nieuwe Nederlanders worden ook benaderd om stageplaatsen aan te bieden.

Afhaken ontmoedigen

Om goed te functioneren op de arbeidsmarkt is het voltooiën van een MBO-opleiding op tenminste het niveau van een startkwalificatie van groot belang. D66 stelt voor om het halverwege verlaten van een MBO-opleiding financieel te ontmoedigen. Op die manier zullen MBO-studenten minder snel in de verleiding komen om zonder diploma van school te gaan.

Grondrechten in het onderwijs

In het onderwijs moet aandacht worden besteed aan de overdracht van de kernwaarden van de Nederlandse rechtsstaat. Gelijke behandeling van man en vrouw, hetero en homo hoort daarbij. Niet alleen de Nederlandse, maar ook de Europese geschiedenis verdient bijzondere aandacht. Daarnaast is het van belang dat de inrichting van de Nederlandse samenleving aan bod komt.

Religieus onderwijs

Mensen hebben recht op religieus onderwijs, maar omdat dit uit algemeen overheidsgeld wordt betaald, mag de overheid ook eisen stellen. Streng christelijke, streng joodse en streng islamitische scholen mogen vrijzinniger leerlingen en leraren niet weigeren. Onderwijs over onderwerpen die belangrijk zijn voor het functioneren van een individu in een moderne samenleving, zoals seksualiteit en de evolutietheorie, mogen leerlingen niet worden onthouden, ook al zijn die niet in lijn met de religieuze opvattingen van de school.

Weekendscholen

In een aantal steden bestaan zogenaamde ‘zaterdagsscholen’ of ‘weekendscholen’ waar jongeren, maar ook volwassenen, in het weekend hulp krijgen bij het verbeteren van hun Nederlands. Ze zijn vrijwillig, maar erg populair. Kinderen krijgen er ook les van mensen uit een bepaalde beroepsgroep, die vertellen over hun vak. Dit verbreedt de horizon én de ambitie van jongeren.

Mentoren

D66 steunt het initiatief van de ‘buitenschoolse mentoren’. Een (succesvolle) inwoner van een stad praat regelmatig met een leerling van het voortgezet onderwijs of het MBO. De leerling krijgt individuele aandacht en kan advies inwinnen bij zijn of haar mentor. Leerlingen krijgen zo een breder beeld van hun toekomstkansen en toegang tot een nieuw netwerk. Bovendien leren deze leerlingen vaardigheden die zij in hun dagelijkse omgeving niet kunnen aanleren.

Inburgering en taallessen

Mensen die nieuw in Nederland komen moeten ons land goed leren kennen. D66 zorgde er tien jaar geleden al voor dat mensen die nieuw in Nederland komen verplichte inburgerings- en taallessen volgen. Dit heeft de kansen van nieuwe Nederlanders op de arbeidsmarkt vergroot. De inburgeringcursussen zijn nu helaas vaak niet afgestemd op het opleidingsniveau van de cursist. Voor sommigen is de cursus te simpel of niet uitdagend genoeg.

De cursussen bereiden mensen nu onvoldoende voor op de Nederlandse samenleving. D66 wil dat er meer aandacht komt voor echte grondrechten, zoals het recht op gelijke behandeling en de vrijheid van meningsuiting. Daarnaast moeten inburgeringslessen vooral worden gebruikt om mensen zo snel mogelijk te (bege)leiden naar een plek op de arbeidsmarkt, of hen te stimuleren tot verdere scholing.

- Een voorstel van D66 om inburgerings en taallessen ook in de avond en in de weekenden toegankelijker te maken, haalde in de Tweede Kamer een meerderheid. Door een flexibel aanbod wordt het voor werkenden makkelijker een cursus te volgen. D66 wil dat dit lokaal wordt uitgevoerd.
- Mensen die functioneel analfabeet zijn moeten meer tijd krijgen om het traject van inburgering te doorlopen. Voor een kleine categorie (bijvoorbeeld gepensioneerden) is het deelnemen aan de inburgering belangrijker dan het halen van de cursus.
- D66 wil ruimte geven aan thuislessen, buddyprojecten en taalcoaches, die kunnen bijdragen aan de toegankelijkheid van het taalonderwijs.
- Er zijn te grote kwaliteitsverschillen in inburgeringcursussen en aangeboden taallessen. D66 pleit voor strikte controle op de kwaliteit van inburgerings- en taallessen. Certificering van de cursussen kan ervoor zorgen dat de kwaliteit op peil wordt gebracht én gehouden.
- Inburgeringstrajecten verschillen sterk van prijs per gemeente. Dat is niet wenselijk. D66 heeft een voorstel ingediend waarin de kosten van inburgeringcursussen beter op elkaar worden afgestemd.
- Gemeenten moeten de vrijheid hebben om inburgeringcursus goedkoper of gratis te maken. Dat maakt voor mensen de drempel om deel te nemen lager.

- Iedereen die afhankelijk is van een uitkering kan worden verplicht Nederlands te leren en/of een inburgeringcursus te volgen. Een aanbod daartoe wordt geaccepteerd, anders wordt hij/zij gekort op zijn/haar uitkering.
- Iedereen heeft het recht om te trouwen met wie hij of zij wil. Maar als iemand wil trouwen met een partner uit het buitenland, dan moet die voldoende opgeleid zijn of worden om economisch zelfstandig te zijn. De partner kan namelijk de eerste vijf jaar geen aanspraak maken op uitkeringen. Door scholing kan de partner zelfstandig en volwaardig deelnemen aan de Nederlandse samenleving. Dat geeft de partner die hier nieuw komt een betere uitgangspositie.
- Werknemers uit de lidstaten van de Europese Unie in Oost-Europa die hier langer willen blijven en vaak nauwelijks de taal kennen, vallen buiten de bestaande inburgeringseisen. D66 wil dat via het werk of uitzendbureaus hen actief taallessen wordt aangeboden.
- Mensen die formeel een inburgeringcursus moeten volgen, maar goed Nederlands spreken en/of in eigen onderhoud kunnen voorzien, moeten vrijgesteld worden van het volgen van de cursus. D66 wil zich focussen op de mensen die het echt nodig hebben.
- Gemeentelijke bureaucratie mag niet meer dan 15% van de totaalkosten aan inburgering vormen.

2. Werk

De beste sociale zekerheid is een baan. D66 wil daarom de werkgelegenheid stimuleren door ondernemers de ruimte te geven. Vooral kleine en middelgrote ondernemers zijn van groot belang in het creëren van werk in de wijken. Een uitkering is het liefst van korte duur. In de tussentijd moet met bij- en omscholing worden gezorgd dat mensen weer snel aan de slag gaan.

Stimuleer ondernemerschap

- Om administratieve lasten te verminderen worden kleine banen tot € 600,- in 2011 fiscaal vrijgesteld. Deze regel geldt echter alleen voor mensen tot drieëntwintig jaar. D66 wil deze proef uitbreiden en de vrijstelling leeftijdsafhankelijk maken.
- Ondernemers moeten met al hun vragen over en aanvragen voor vergunningen bij één gemeenteloket terecht kunnen. In een aantal gemeenten kunnen ondernemers met één penne-streek zich al tegelijk inschrijven bij de gemeente en de Kamer van Koophandel. D66 wil dit in alle gemeenten.
- D66 wil dat de overheid op tijd aan haar verplichtingen voldoet en rekeningen aan ondernemers binnen een maand betaalt. Vooral voor kleine ondernemers is dit van groot belang.
- Door middel van microfinanciering kunnen kleine ondernemers makkelijker aan een startkapitaal komen. D66 wil dat deze mogelijkheid zo breed mogelijk wordt ingevoerd.
- Wie uit de bijstand een eigen bedrijfje opricht, heeft te maken met ingewikkelde regels. Het duurt erg lang voordat starters weten hoeveel ze moeten terugbetalen en er is te weinig kennis bij de uitkeringsinstanties om deze ondernemers te helpen. D66 pleit voor eenvoudiger regels en meer specialistische kennis bij uitkeringsinstanties.
- D66 wil krachtig inzetten op het verbeteren van Nederlandse steden als vestigingslocatie van grote bedrijven. Een hoogwaardige dienstensector heeft een belangrijke spin-off naar kleinere ondernemingen.

Overheidsopdrachten kleine ondernemers

D66 streeft ernaar dat minimaal 10% van alle overheidsopdrachten wordt gegund aan kleinere bedrijven (maximaal 20 werknemers). De aanbestedingsregels moeten zo worden toegepast dat kleine bedrijven eenvoudiger mee kunnen dingen.

Door gemeentelijke diensten te spreiden over de stad kan ook een impuls worden gegeven aan de economische vitaliteit van verschillende wijken.

Vrijheid voor ondernemers

D66 wil de procedures en vergunningverleningen voor ondernemers vereenvoudigen. Wel goede controle en handhaving achteraf, maar geen ein-

Marjolein de Jong, lijsttrekker D66 Den Haag: “Een paspoort halen, een rijbewijs verlengen en een vergunning aanvragen moet makkelijker worden. D66 wil daarom een flexibilisering van de openingstijden van overheidsdiensten. Ook ’s avonds en in het weekend moeten burgers en ondernemers er terecht kunnen. D66 neemt hierin het initiatief.”

deloze bureaucratie vooraf. Aanvragen voor gemeentelijke vergunningen zouden positief bekeken moeten worden: “ja, mits” in plaats van “nee, tenzij”.

D66 wil een verruiming van de winkelopeningstijden in de steden. Zo kunnen ondernemers beter aansluiten op de werktijden van de bewoners.

Gemeenten moeten de mogelijkheid krijgen zelf te bepalen of winkels ook op zondag open mogen zijn. Het huidige kabinet wil dat verbieden en de openingstijden juist beperken. D66 verzet zich daar zowel lokaal als nationaal tegen. Met ruimere openingstijden worden nieuwe banen gecreëerd en wordt tegemoet gekomen aan onder meer alleenstaanden en mensen met een drukke baan.

Ruimte voor ondernemers

Bedrijven moeten zich meer vestigen in buurten. Het aanbieden van bedrijfsverzamelgebouwen maakt dat makkelijker, vooral voor kleine ondernemers.

Panden die lang leeg staan moeten gemakkelijker tijdelijk kunnen worden benut door ondernemers. D66 wil dat gemeenten dit stimuleren en de regelgeving vereenvoudigen.

Mieke Damsma, lijsttrekker D66 Maastricht: “Er is een groeiende vraag naar flexibele werkplekken. Bij de herinrichting van bestaande bedrijventerreinen en kantoorgebouwen moet hierop worden gelet. Er moeten meer werkplekken komen van minder dan 50 m².”

Van uitkering naar werk

De huidige re-integratietrajecten blijken duur en in de praktijk weinig extra mensen aan werk te helpen. D66 vindt dat het re-integratiebeleid drastisch op de schop moet. D66 wil alleen nog met re-integratiebureaus werken op basis van ‘no cure, no pay’. Dan wordt het geld zeker goed besteed. D66 wil dat de – effectievere en goedkopere – uitzendbureaus bij bemiddeling van een belangrijkere rol krijgen en dat re-integratiebedrijven zich specifiek richten op de ‘moeilijke gevallen’.

- Om mensen aan werk te helpen, moet zowel de WW als de re-integratie door de gemeente worden uitgevoerd. Nu wordt de WW verzorgd door het UWV Werkbedrijf. Daar zit veel bureaucratie, onder andere omdat het UWV wordt afgerekend op het aantal ingeschreven werkzoekenden. Het levert een grote besparing op als dit bij de gemeente wordt ondergebracht.
- Volledig arbeidsongeschikten kunnen rekenen op een uitkering. Mensen die gedeeltelijk kunnen werken, moeten gedeeltelijk werken en passend werk accepteren.
- Veel vrouwen, jongeren en ouderen ontvangen geen uitkering, maar willen wel werken. D66 wil deze mensen verleiden om toch aan het werk te gaan. Uitkeringsinstanties zijn hier niet op gericht en worden ook niet gestimuleerd om voor deze mensen te bemiddelen. Hier moet verandering in komen. D66 vindt dat deze instanties ook oog moeten hebben voor deze groepen.
- De overdraagbare heffingskorting, ook wel ‘aanrechtssubsidie’ genoemd – het belastingvrije bedrag dat niet-werkenden genieten – moet versneld worden afgebouwd en de uitzonderingen afgeschaft. Vooral voor vrouwen is het door het voortbestaan van deze regeling onaantrekkelijk om te gaan werken. Na een eventuele scheiding komen zij ook sneller in de armoede terecht.

Lagere belastingen voor lage en middeninkomens

Het moet aantrekkelijk zijn om te gaan werken. Dat is nu voor veel mensen niet het geval door de zogenaamde armoedeval. D66 maakt werken

Saskia Boelema, lijsttrekker D66 Breda

“Analfabetisme moet beter bestreden worden. Te veel inwoners van Breda kunnen niet lezen of schrijven. Een baan begint met een goede beheersing van het Nederlands.”

Berend de Vries, lijsttrekker D66 Tilburg: “Kinderopvang is voor veel ouders een basisvoorwaarde om te kunnen werken. D66 vindt dat de beschikbare voorzieningen beter afgestemd moeten worden op de dynamiek van het leven in de stad. Juist in de stad zijn er veel beroepen met onregelmatige werktijden, waardoor ook in de avond en de nacht behoefte bestaat aan kinderopvang met slaapfaciliteiten. Hierdoor zullen mensen er sneller voor kiezen om aan de slag te gaan.”

financieel aantrekkelijk. D66 verlaagt het belastingtarief in de eerste en tweede schijf. Daarnaast wil D66 de arbeidskorting en de heffingskorting verhogen. De armoedeval moet worden verkleind door verhoging van de inkomensafhankelijke arbeidskorting. Zo houden werknemers netto meer over en kan de arbeidsparticipatie worden verhoogd. Vrouwen worden gestimuleerd om meer uren te gaan werken door de inkomensafhankelijke combinatiekorting. Hierdoor wordt ook meer van het verdiende geld overgehouden.

Certificering uitzendbureau's

Het aantal migranten uit EU-landen als Polen en Bulgarije neemt toe. In Nederland verblijven nu meer dan 100.000 arbeidsmigranten uit deze landen. Velen zijn hier maar kort en blijven daardoor buiten het zicht van de overheid. Ze zijn afhankelijk van het uitzendbureau, ook voor hun huisves-

Ondernemershuizen

Marc-Jan Ahne, D66-wethouder Economische Zaken in Deventer:

“In een herstructureringswijk zijn we begonnen met het ‘Ondernemers-huis’. Startende ondernemers uit de hele stad kunnen hier terecht, maar juist die starters uit herstructureringsgebieden krijgen extra aandacht. De insteek van het project is mensen die aan de kant staan te helpen richting ondernemerschap en meer en betere bedrijvigheid in de wijken te creëren.”

ting. D66 pleit voor verplichte certificering van uitzendbureaus. Daarmee kan uitbuiting worden voorkomen.

Religie en werk

Mensen zijn vrij in hun kledingkeuze. Echter, als het gaat om werk mogen eisen gesteld worden. Zo kan er kleding worden voorgeschreven omwille van de hygiëne, de veiligheid of de neutraliteit die een bepaalde functie moet uitstralen.

Personen die door het dragen van uniforme kleding de neutraliteit van het overheidsgezag symboliseren (bijv. rechters, politiemensen, militairen) kunnen geen religieuze symbolen dragen. Als iemand, bijvoorbeeld door het dragen van bepaalde kleding, zijn of haar religieuze opvattingen op een nadrukkelijke wijze naar buiten wil brengen en daarom geen passende arbeid kan vinden, is de betrokkene zelf voor de gevolgen verantwoordelijk. D66 vindt het niet aanvaardbaar als een ambtenaar weigert een huwelijk te sluiten tussen mensen van hetzelfde geslacht.

Anti-armoede beleid en schuldhulpverlening

Het armoedebeleid moet erop gericht zijn mensen te geleiden naar werk. Tegenover het recht op bijstand staat wat D66 betreft de plicht om zo snel mogelijk werk te aanvaarden. Daarnaast moet de schuldhulpverlening erop gericht zijn mensen te leren omgaan met geld in plaats van op het overnemen van hun verantwoordelijkheden.

- D66 wil een betere benutting van de bijzondere bijstand. Bij buitengewone en noodzakelijke kosten kunnen mensen met weinig geld worden bijgestaan met geld van de gemeente. Bewoners – met name ouderen – moeten uitdrukkelijk op deze mogelijkheid worden gewezen.
- Zogenaamde ‘buddyprojecten’ kunnen zeer goed werken. ‘Ervaringsdeskundigen’ helpen mensen om hun formulieren in te vullen en wijzen mensen de weg.
- Net zoals de re-integratieprojecten is schuldhulpverlening nu grotendeels uitbesteed aan geprivatiseerde bureaus. Ook hier wil D66 belonen op resultaat. Zo wordt ‘voortmodderen’ voorkomen en worden trajecten die niet effectief blijken eerder gestopt.
- D66 wil de hulp aan mensen met financiële problemen zo laagdrempelig mogelijk maken. Budgetwinkels zijn hierbij zeer nuttig. Mensen met schulden kunnen daar advies inwinnen om de financiële problemen op te lossen. Werkgevers, banken, zorgverleners en woningcoöperaties, moeten via deze budgetwinkels samenwerken.

3. Wonen

Mensen hebben recht op een goed en betaalbaar huis. Maar ook op een wijk die schoon, veilig en leefbaar is. Op dit moment zit de woningmarkt volledig vast. Jonge gezinnen of alleenstaanden kunnen vaak moeilijk een betaalbare en geschikte woning vinden. Sommige wijken hebben een groot overschot aan kleine, goedkope, sociale woningbouw, waardoor gezinnen met een middeninkomen uit de wijk vertrekken. Zo blijven wijken over waar vooral mensen wonen met de laagste inkomens. Dat is niet goed voor de economische en sociale samenhang. D66 wil meer, en meer gevarieerd bouwen. Woningen moeten daarnaast energiezuinig zijn en voldoende ruimte laten voor groen en jongeren.

Meer bouwen

de woningbouw ligt achter op schema. Daardoor zit de woningmarkt in veel steden op slot. Vooral starters kunnen moeilijker een geschikte woning vinden. De afgelopen jaren is de woningbouw niet op tempo gebleven om aan de vraag te voldoen. D66 wil dat falen herstellen. Daarbij moet veel aandacht zijn voor de kwaliteit van de bouw.

De uitgifte van grond is nu vaak te duur. D66 wil bij verkoop van bouwgrond een voorwaarde laten gelden dat binnen een vaste termijn daadwerkelijk wordt gebouwd.

Gemengd bouwen

Segregatie in het onderwijs en achterstanden op de arbeidsmarkt nemen toe als buurten eenzijdig zijn samengesteld. D66 wil dat in achterstandswijken divers gebouwd wordt, zodat hoogopgeleide starters en mensen met een middeninkomen er een betaalbaar en passend huur- of koophuis kunnen vinden. D66 wil af van de rigide quota voor sociale woningbouw bij nieuwbouw.

Hervorm de woningmarkt

D66 wil hervorming van de woningmarkt. Als er voldoende woningen zijn bijgebouwd gaan de huurprijzen omlaag, kunnen de huren meer worden vrijgegeven, en worden huursubsidie en huurtoeslagen minder nodig. De hypotheekrenteaftrek voor het eigen huis moet worden afgetopt voor de hoogste inkomens.

Makkelijker splitsen en samenvoegen

Bestaande woningen moeten makkelijker gerenoveerd kunnen worden. De bureaucratische remmingen om woningen te splitsen en samen te voegen moeten worden beperkt.

Huisvesting tijdelijke werknemers

Niet-gecertificeerde uitzendbureaus stoppen tijdelijke werknemers uit bijvoorbeeld Oost-Europa vaak weg in te kleine woningen. Dat zorgt voor verloedering van het pand en overlast in de buurt. D66 wil dat de gemeente meer initiatieven neemt voor zogenoemde short-stay huisvesting. Daarmee kan erop worden toegezien dat de problemen zich niet in één wijk concentreren.

Math Feijen, lijsttrekker D66 Heerlen: “Steden als Heerlen hebben te maken met een krimp van de bevolking. Zorgvoorzieningen en scholing dreigen daardoor te versralen. D66 wil dat de kwaliteit van die voorzieningen overeind blijft.”

Meng de wijken

Ageeth Telleman, lijsttrekker D66 Amsterdam: “Veel gemeenten leggen de verplichting op dat van alle nieuwbouw minstens 30% – of meer – bestemd moet zijn voor sociale woningbouw. Dit houdt achterstand van wijken in stand. Sommige wijken glijden af omdat er teveel mensen met een laag inkomen bij elkaar wonen, met alle gevolgen van dien voor bedrijven, onderwijs en sociale problemen. In mijn stad zijn er zelfs buurten met 80% sociale woningbouw. Natuurlijk moet er in de stad voldoende sociale woningbouw zijn, maar niet in dit soort concentraties. Om dat te veranderen wil D66 stoppen met het ideologisch vasthouden aan de huidige quota bij nieuwbouw.”

Huur op maat

Veel mensen wonen in een gesubsidieerde huurwoning, terwijl ze een duurdere woning zouden kunnen betalen. Daardoor is er minder woonruimte voor mensen met een lager inkomen. Er zijn nu al experimenten waarin huurders met een hoger inkomen meer moeten betalen voor een huurwoning. Dat stimuleert mensen om op zoek te gaan naar een passende woning. D66 wil dat dit systeem verder wordt uitgerold.

Verenigingen meer steunen in natura

het verenigingsleven is zeer belangrijk voor mensen. Nu ontvangen veel verenigingen subsidie, bijvoorbeeld om een ruimte af te huren. De over-

heid heeft veel ruimtes in bezit en kan die voortaan ter beschikking stellen. Hulp 'in natura' is vaak effectiever dan geld.

Energiebesparing voor iedereen

Vaak ontbreekt het oude woningen aan goede isolatie. Woningcorporaties moeten met spoed deze woningen energiezuiniger maken. Individuele burgers stuiten soms op veel bureaucratie bij het isoleren van hun huis. D66 pleit voor 'instappakketten' waarbij huiseigenaren eenvoudig kunnen intekenen en waarbij de overheid de administratieve lasten en vergunningen overneemt. Dit kan ook voor het eenvoudig plaatsen van zonnepanelen, isolatieglas, vervanging oude/onzuinige warmteboilers en verwarmingsketels.

Elly Konijn, lijsttrekker D66 Alkmaar: "In mijn stad blijven de ruimtes boven winkels vaak onbenut. Zonde. Ik wil dat ook in winkelgebieden gewoond wordt, zodat daar ook buiten winkeltijden levendigheid is."

Dick Tommel, voormalig D66-staatssecretaris Volkshuisvesting: "Wijkaanpak is maatwerk. Wat in de ene wijk goed werkt, is op een andere plek volstrekt nutteloos. Een goede analyse van de problemen in de gemeente, en een open discussie hierover is dus een vereiste. Bewoners, woningcorporaties, maatschappelijk werk, scholen, ondernemers, jeugd- en jongerenwerk zijn hierbij essentieel."

Groen in en rond de wijk

Het groen in de wijk kan met lokale projecten beter worden onderhouden. Leerlingen moeten hierbij worden betrokken, ook bij het aanleggen van nieuw groen. Het aanleggen en handhaven van volkstuinen maakt het groen toegankelijk. In de nabijheid van de stad moet het groen worden beschermd en voor recreatie beschikbaar zijn.

Pim van den Berg, lijsttrekker D66 Amersfoort: "Het moet makkelijker worden gemaakt om zelf schone energie op te wekken, bijvoorbeeld door de gezamenlijke inkoop van zonnepanelen of zonneboilers."

Jan de Vries, lijsttrekker D66 Zaanstad: "Er is een wildgroei aan nieuwe bedrijventerreinen, terwijl de bestaande soms leeg staan. Kostbaar groen wordt opgeofferd. Ik wil bestaande bedrijventerreinen beter benutten, in plaats van steeds nieuwe aan te leggen."

Denise Abbas, lijsttrekker D66 Haarlemmermeer: "Natuur- en milieu-educatie, het bezoeken van een bos, is vooral voor jongeren die nauwelijks buiten hun wijk komen van groot belang."

4. Veiligheid

Veiligheid is een belangrijke voorwaarde voor het welbevinden van mensen. Gelukkig nemen de meeste vormen van criminaliteit al geruime tijd af. Helaas is sommige criminaliteit hardnekkig. Geweld verhardt en nog steeds voelt bijna 20% van de mensen zich wel eens onveilig in hun eigen wijk. D66 pleit voor een veiligheidsbeleid dat zich vooral richt op het voorkómen van criminaliteit en overlast. Dat is het goedkoopst en bespaart mensen veel leed en ellende. Wie toch het verkeerde pad opgaat, kan wat D66 betreft rekenen op een doeltreffende straf.

Geen bezuinigingen op de politie

Het kabinet wil 160 miljoen bezuinigen op de politie. D66 wil dat die plannen worden teruggedraaid. De bezuinigingen zullen ten koste van politie op straat en dat zal het gevoel van onveiligheid van mensen vergroten.

Veilig in de buurt

Salima Belhaj, lijsttrekker D66 Rotterdam: “Ik wil dat jong en oud zich veilig voelen in hun eigen straat, buurt, wijk en stad. Verwaarlozing, verloedering en vandalisme moeten worden bestreden. Jongeren die het verkeerde pad op dreigen te gaan, moeten weer op het goede pad worden geholpen. Een echte wijkagent die weet wat er leeft in de buurt en meteen kan ingrijpen, is beter dan het domweg ophangen van een camera. Daarom moeten politieagenten meer tijd krijgen om in dit soort contacten te investeren, in plaats van te veel tijd te moeten besteden aan bureauwerk.”

Overlastgevende jeugd

- Om overlast en crimineel gedrag effectief aan te pakken zijn voldoende handhavers op straat nodig, niet alleen tijdens kantooruren, maar juist 's avonds als het wangedrag het meeste voorkomt.
- Als een minderjarige wordt gestraft, moeten de ouders verplicht aanwezig zijn bij de rechtszitting. Als de jongere niet zelf kan betalen, worden de ouders financieel aansprakelijk gesteld voor de aangerichte schade.
- D66 wil dat er naast de straf ook meteen gezinszorg wordt opgestart. Zo kan het probleem bij de bron worden aangepakt.

Burenoverlast

- D66 wil dat burgers overlast op een eenvoudige wijze kunnen melden, bijvoorbeeld via internet of op een vaste plek bij de gemeente.
- De gemeente draagt zorg voor goede afstemming met de politie en andere partijen in de wijk, zoals de woningbouwcorporaties. De gemeente

moet met bekende veroorzakers van overlast dwingende afspraken maken over hun gedrag, en die ook ten uitvoer brengen.

- Huizenbezitters moeten zorg dragen voor het onderhoud van hun woning. De gemeente moet hierop toezien en eigenaren consequent aanspreken op hun verantwoordelijkheid hierin. Als uiterste consequentie is het uit huis zetten en plaatsen op een zwarte lijst een optie.

Meldingen moeten tellen

Nu is er een verschil tussen aangifte doen en melding maken. Een reeks aan meldingen kan oplopen, maar het is vaak onduidelijk wat er volgt. D66 wil dat meldingen van overlast beter worden bijgehouden en dat er sneller actie op wordt ondernomen. Melders moet worden verteld wat er met hun melding is gedaan.

Verslaafden en daklozen

Overlast van daklozen en verslaafden moet bij de kern worden aangepakt. D66 is voorstander van het creëren van gebruikersruimten en het medisch verstrekken van harddrugs binnen een afkickprogramma. Het

Cocky Kuipers, lijsttrekker D66 Almere: “Het moet makkelijker worden om online aangifte te doen bij de politie. Nu lopen mensen nog te vaak tegen ingewikkeld papierwerk aan en kost het te veel tijd. Ook zijn mensen soms bang dat een dader er achter komt wie de melder is. Door meer en betere informatie en het simpeler maken van melden, zullen mensen eerder geneigd zijn kleine en grotere misdaden te melden. Hoe meer meldingen, hoe makkelijker de daders kunnen worden opgespoord.”

medisch verstrekken van drugs voorkomt ook veel criminaliteit, omdat verslaafden minder snel autokraken en diefstal zullen plegen om hun drugs te betalen.

Door goede afstemming met omwonenden over de locatie kan overlast effectief worden vermeden, zo blijkt uit ervaringen. Door goede opvang te bieden met medische en psychologische zorg, wordt de omgeving veiliger én verbetert het leven van verslaafden.

Illegale drugs uit de buurt

D66 wil illegale drugshandel hard aanpakken. De eigenaren van panden waar harddrugs worden opgeslagen en verhandeld, moeten worden be-

straft. Jongeren moeten actief worden voorgelicht over de gevaren van gebruik van en handel in drugs.

- Ten aanzien van softdrugs staat D66 voor een goede uitvoering van het coffeeshopbeleid. De meeste coffeeshops houden zich aan de afgesproken leeftijdsgrens van achttien jaar. Het grootste probleem vormen de illegale dealers die aan minderjarigen verkopen en ook harddrugs verkopen. Opsporing en vervolging moeten zich op hen richten.
- Het illegaal kweken van wiet in woningen moet worden bestreden. Het geeft overlast en brandgevaar. De nadruk bij het bestrijden van de illegaliteit moet liggen op de criminele organisaties die er achter zitten.
- Nu worden gereguleerde coffeeshops van cannabis voorzien via illegale lijnen. D66 wil dat de teelt van wiet ook wordt gereguleerd, zodat teelt én verkoop worden geregeld via een gesloten keten, waaruit criminelen worden geweerd.

Tegengaan geweld tegen vrouwen

- Het meeste geweld tegen vrouwen vindt plaats in de eigen familie. Scholen, zorginstellingen en de politie moeten nauwer samenwerken dit geweld eerder op te sporen.
- Een kleine groep vrouwen, met name uit de Somalische gemeenschap, wordt geconfronteerd met vrouwenbesnijdenis. Mede door inzet van D66 is de vereiste van dubbele strafbaarstelling opgeheven waardoor meisjesbesnijdenis sneller en harder kan worden bestraft.
- D66 wil dat het gedwongen uithuwelijken van meisjes strafbaar wordt.

Bestrijding homofob geweld

Verbaal of fysiek geweld tegen homo's of lesbiennes is voor D66 onacceptabel. Homofob geweld moet apart worden geregistreerd om daders beter te kunnen opsporen en vervolgen. Daarnaast wil D66 voorlichting rond seksuele diversiteit op scholen, om homofob geweld te voorkomen.

Tegengaan radicalisering

Radicalisering van religieuze groepen, extreem-rechts of extreem-links, moet op tijd worden opgespoord. Signalen van onderwijsinstellingen, politie en maatschappelijk werk moeten effectief worden samengebracht. Landelijke en lokale diensten moeten nauwer samenwerken.

Schoon en veilig

Wijken waarin de omgeving verloedert, zijn eerder vatbaar voor overlast en asociaal gedrag. Straten moeten voldoende worden geveegd en schoongehouden. In een aantal gemeenten wordt bovendien gewerkt met 'buurtschouwen'. Bewoners inspecteren samen met politie en gemeente de buurt op verloederde plekken.

Ton Schroor, lijsttrekker D66 Groningen: “Zwerfvuil, kapotte stoepen en defecte straatverlichting. In 2007 kreeg D66 in Groningen steeds meer klachten van burgers over de openbare ruimte. We besloten actie te ondernemen. Met behulp van ‘Google Maps’ konden burgers foto’s uploaden van vuil op straat. Binnen een maand was de kaart van Groningen bezaaid met rode markers. Elke week stuurde de fractie een update met nieuwe meldingen naar het college. Dat resulteerde in snellere herstellen opruimacties. Na een succesvol jaar op de website van D66 besloot het college de applicatie over te nemen op de gemeentelijke website. Groningen heeft nu sneller een schone en veilige stad, door gebruik te maken van de ogen en oren van de burgers.”

Veiligheid en vrijheid

Gelijke behandeling

De fundamentele waarden van Nederland staan in onze Grondwet. Daarin staat dat mensen in gelijke situaties gelijk moeten worden behandeld. Ongelijke behandeling van mannen en vrouwen of racisme is niet toegestaan. Ook zijn mensen vrij in hun godsdienst, levensovertuiging of politieke gezindheid. D66 wil aan het eerste artikel van de grondwet ook de gelijke behandeling van gehandicapten en van hetero’s en homo’s toevoegen.

Scheiding kerk en staat

Voor D66 is de scheiding van kerk en staat een belangrijk richtsnoer. In een samenleving die steeds veelzijdiger wordt, moet de overheid staan voor de gemeenschappelijke waarden. Hoe diverser het land, hoe neutraler de staat.

D66 is geen voorstander van subsidie aan gebedshuizen of religieuze feesten.

Vrijheid van meningsuiting

D66 vindt dat de grenzen aan de vrijheid van meningsuiting voor iedereen gelijk moeten zijn, ongeacht de religieuze, culturele of maatschappelijke achtergrond. Haat zaaien en het oproepen tot geweld is strafbaar. Voor het overige vindt D66 dat de botsing van meningen het maatschappelijk debat rijker kan maken. Vooringenomen opvattingen, religieuze dogma’s en politieke stellingnames moeten altijd betwist kunnen worden. De vrijheid van meningsuiting is een ankerpunt voor onze vrije en open samenleving. Er mag dus een grote mate van incasservermogen worden verwacht van mensen.

5. Gezondheidszorg

In veel achterstandswijken hebben inwoners gemiddeld een slechtere gezondheid. Dat wordt vaak veroorzaakt door slechtere eetgewoonten, roken en een tekort aan beweging. Ook worden opvoedings- en psychologische problemen minder snel opgevangen. D66 wil deze omstandigheden verbeteren en de zorg efficiënter organiseren. Mensen die zorg nodig hebben, moeten niet van het kastje naar de muur worden gestuurd.

Laagdrempelige zorg

D66 wil laagdrempelige zorg voor iedereen. Huisartsen en maatschappelijke hulpverleners met kennis van verschillende talen en culturen moeten zoveel mogelijk onder één dak samenwerken. Door de combinatie van deskundigheid kunnen klachten eerder en beter van een diagnose worden voorzien.

- D66 pleit ervoor om combinaties te ontwikkelen van zorg- en dienstverleningsservicepunten in wijken waar daar behoefte aan is. Vanuit deze punten kunnen niet alleen zorg-, gezondheids- en welzijnsdiensten worden aangeboden, ook gemeentelijke diensten, woningcorporaties en zorginstellingen kunnen hier een plaats krijgen. Mensen kunnen zo sneller worden geholpen en onnodige verspilling van tijd en geld wordt voorkomen.
- Gezondheidscentra moeten nauw samenwerken met scholen.
- Het voorkomen van gezondheidsproblemen bij mensen is cruciaal. D66 wil veel aandacht voor goede voeding, het belang van bewegen en sport.
- Opvoedingsondersteuning, maatschappelijk werk en andere diensten moeten meer 's avonds en in het weekend beschikbaar zijn. Dit sluit beter aan op de school- en werktijden van mensen.
- Informatie over gezondheid moet beter aansluiten op het niveau van de bewoners van achterstandswijken. Als voorlichting in de eigen taal nodig blijkt, moet dat voor handen zijn.
- Wijkverpleegkundigen moeten bijscholing krijgen in effectieve maatregelen om gezondheidsproblemen in achterstandswijken aan te pakken. Hulpverleners van de GGZ krijgen een specifieke training.
- D66 wil dat er veel aandacht is voor het benadrukken van 'therapie-trouw'; door cultureel gegroeide aannames worden medicijnen of therapieën vaak niet lang genoeg volgehouden.
- Naast de bekende consultatiebureaus voor jonge kinderen wil D66 meer consultatiemogelijkheden voor ouderen. Klachten en vragen die te maken hebben met het ouder worden kunnen daar eenvoudig worden neergelegd en verdere hulpverlening kan er worden ingeschakeld.
- D66 wil dat de gemeente een actieve rol speelt bij het opstarten en ondersteunen van vrijwilligersinitiatieven voor mensen die niet meer onder

de AWBZ vallen. Zij zijn nu aangewezen op hun eigen, soms beperkte, netwerk.

- De selectie van thuiszorgaanbieders moet ook gebeuren op basis van prijs, maar vooral op basis van kwaliteit. D66 wil dat iedere gemeente expliciete kwaliteitscriteria opstelt bij het aanbesteden van thuiszorgcontracten.

Opvoedingsondersteuning

Tussen het moment dat kinderen bij het consultatiebureau komen en ze voor het eerst naar school gaan, zit een lange tijd. D66 wil dat gemeenten laagdrempelige opvoedingsondersteuning ter beschikking stellen. Hier kunnen de centra voor Jeugd en Gezin een rol bij spelen. Ouders kunnen binnenlopen voor advies, maar ook voor actieve hulp bij het bevorderen van een gezond eetpatroon, de motorische ontwikkeling en een goede taalkennis. Ook moet er actief op de mogelijkheden van voor- en vroegschoolse educatie worden gewezen. Als er signalen zijn dat zwaardere hulp nodig is, dan waarschuwen deze medewerkers hun collega's van de jeugdzorg die in dezelfde organisatie zijn ondergebracht.

Jan Willem van Dongen, lijsttrekker D66 Dordrecht: “De schaamte in sommige gezinnen over bijvoorbeeld schizofrenie bij de kinderen leidt er soms toe dat die kinderen uiteindelijk te laat zorg krijgen, en soms ontsporen. Onderwijs, voorlichting en soms wat ‘bemoeizorg’ kan dit helpen voorkomen.”

Arnold Rosier, lijsttrekker D66 Leeuwarden: “Het is vreemd dat instellingen voor jeugd en gezin eigenlijk vooral overdag open zijn, terwijl jongeren dan op school horen te zitten. Ik vind het belangrijk dat artsen en geestelijke hulpverlening vooral in de avonden en het weekend bereikbaar zijn.”

Moeder- en kindersterfte

De sterfte van vrouwen tijdens of kort na de geboorte is in Nederland toegenomen. Daarnaast is de sterfte van baby's onder nieuwe bevolkingsgroepen beduidend hoger dan gemiddeld. Dit komt veelal door gebrekkige kennis over zwangerschap, geen gebruik van foliumzuur en het feit dat de kraamzorg te veel op afstand wordt gehouden. Bij consultatiebureaus en kraamzorg moet kennis ontwikkeld worden om dit patroon te doorbreken.

Stimuleren van sport

Fedde Reeskamp, lijsttrekker D66 Haarlem: “Sport moet makkelijk toegankelijk zijn. Dit geldt met name voor jongeren. Binnen de ‘brede school’ moet de mogelijkheid bestaan om te sporten. Ook ouders kunnen van de sportvoorzieningen gebruik maken.”

Gezonde lucht

Een aantal van de kwetsbaarste wijken ligt dicht bij snelwegen. Luchtvervuiling is daar aan de orde van de dag. Het draagt op negatieve wijze bij aan de gezondheid van de inwoners. Mensen in woningen worden al beschermd, maar mensen die dagelijks in ziekenhuizen werken of kinderen die op school zitten, worden niet beschermd. D66 diende in 2007 met succes een voorstel in om kwetsbare groepen extra te beschermen tegen vieze, ongezonde lucht. Ook moeten de bouwregels voor nieuwbouw streng gehandhaafd worden.

Seksuele voorlichting

Op dit moment is het geven van seksuele voorlichting al verplicht op school. Ook het informeren over seksuele diversiteit – zoals homoseksualiteit – is al min of meer verplicht, maar wordt vaak ontdoken door scholen. Daarnaast is er te weinig aandacht voor de seksuele zelfstandigheid van meisjes. D66 heeft een voorstel ingediend waarin deze eisen worden aangescherpt. Dat is niet alleen van belang voor de seksuele ontwikke-

ling van jongeren zelf, maar creëert ook een veilig klimaat voor hetero- en homoseksuele jongeren onderling. D66 zorgde in de Tweede Kamer voor meer geld om dit soort lokale projecten te financieren.

Alcohol en drugs op school

Er moet op scholen meer aandacht worden besteed aan informatie over alcohol- en drugsgebruik. Minderjarigen zijn fysiek kwetsbaarder dan volwassenen. In plaats van het ‘opgeheven vingertje’ is zakelijke informatie over bijvoorbeeld de hersenschade die je door alcoholgebruik op jonge leeftijd kunt oplopen veel effectiever. Als daar aanleiding toe is, wil D66 dat op scholen alcohol en drugspoli’s worden geopend.

Zorg op school

Het is van groot belang dat, met name op scholen met veel leerlingen uit sociaal-economisch zwakkere gezinnen, de schoolarts regelmatig langskomt. Hier mag niet op worden bezuinigd.

D66 vindt dat leerlingen makkelijk maatschappelijke zorg moeten kunnen krijgen op school. Dat ontlast ook leraren die hier niet deskundig in zijn.

Rob Jetten, lijsttrekker D66 Nijmegen: “Voor jongeren tussen de 12 en 16 jaar is er te weinig te doen. Vaak kunnen zij nog nergens uit en dat leidt ertoe dat ze op straat gaan hangen. Blowen of drinken ligt dan op de loer. D66 wil investeren in activiteiten voor juist deze leeftijdsgroep.”

D66 en de wijken

- **Investeren in kwalitatief onderwijs**
- **Ruim baan voor ondernemerschap**
- **Korte uitkering, sneller werken**
- **Leerrecht vanaf 2 jaar**
- **Geen bezuinigingen op de wijkagent**
- **Toegankelijke en efficiënte zorg**
- **Hoe diverser het land, hoe neutraler de staat**
- **Wonen: gevarieerd en op maat**

Colofon

Een uitgave van D66
Februari 2010

Redactie: Boris van der Ham, Erik Kuipers, Sjoerd van der Niet,
Joost Sneller, Roy Kramer, Daan Bonenkamp, Annelou van Egmond,
Sterre Wissing en Bart Rietveld

Met dank aan: Alle bestrokkten D66 afdelingen, Robbert Smet, Marita
van Gessel, Duane van Diest, Fatma Koser Kaya, Roger van Boxtel, Ursie
Lambrechts, Henk Pijlman, Dick Tommel en Han Entzinger

Ontwerp en vormgeving: Zabriski Media

Fotografie omslag: David Rozing/Hollandse Hoogte

